

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การถ่ายทอดวัฒนธรรมอีสานผ่านหนังสือการ์ตูนหนูหีนินเตอร์” ในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย” นี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ที่มุ่งศึกษาเนื้อหา (Content Analysis) ของการ์ตูนเพื่อวิเคราะห์ปริมาณและประเภทเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมอีสาน อีกทั้งยังวิเคราะห์ตัวบท (textual Analysis) ของการ์ตูนเพื่อศึกษาการถ่ายทอดวัฒนธรรมอีสานและ นำวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) เพื่อวิเคราะห์การถอดรหัสและตีความของผู้รับสาร ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่อยู่ในภาคอีสานซึ่งถือเป็นคนในวัฒนธรรมย่อย และผู้รับสารที่อยู่ในกรุงเทพฯซึ่งถือเป็นคนในวัฒนธรรมหลัก โดยใช้ทฤษฎีสัญญะวิทยา (Semiology) แนวคิดทางด้านวัฒนธรรมศึกษาเชิงวิพากษ์ (Critical cultural study) และแนวคิดเรื่องผู้รับสาร เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ผลการศึกษา

1. หนังสือการ์ตูนเรื่องหนูหีนินเตอร์ มีการนำเสนอเนื้อหาประเภทวัฒนธรรมอีสานครบทั้ง 5 ประเภท โดยมีเนื้อหาประเภทคหกรรมศิลป์มากที่สุด ได้แก่ ด้านเสื้อผ้าและการแต่งกาย รองลงมาคือประเภทศิลปะ ได้แก่ ด้านภาษา ประเภทการช่างฝีมือ ได้แก่ ด้านการจักสาน ประเภทกีฬาและนันทนาการ ได้แก่ ด้านการละเล่น และประเภทมนุษยศาสตร์ ได้แก่ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

2. ส่วนภาพรวมของการถ่ายทอดวัฒนธรรมอีสาน พบว่า มีการปรากฏเนื้อหาและภาพที่สื่อให้เห็นวัฒนธรรมอีสานได้อย่างเด่นชัด ได้แก่ การใช้ภาษาอีสาน การปรากฏภาพเครื่องดนตรี การแต่งกาย บ้านเรือน เครื่องจักสานที่ใช้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตัวละครในการหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติและการกินอยู่ด้วยความเรียบง่าย รวมไปถึงการสะท้อนให้เห็นเกี่ยวกับประเพณี ค่านิยมและความเชื่อต่างๆ ของชาวอีสาน ส่วนความหมายแฝงเร้นที่ปรากฏอยู่ในองค์ประกอบของการ์ตูนผ่านตัวละครหลักเรื่องนี้ ได้แก่ ตัวละคร ฉาก และการแต่งกาย พบว่า มีการกำหนดลักษณะของตัวละครที่แสดงให้เห็นสถานภาพทางสังคม ชนชั้น และฐานะทางการเงินที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยตัวละครหนูหีนินเตอร์จะมีลักษณะทางวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีกว่าหรือตกเป็นรองคุณมิลค์ทั้งหมด ได้แก่ การศึกษาที่จบเพียงระดับประถมศึกษา การประกอบอาชีพผู้ดูแลบ้าน ลักษณะการแต่งตัวที่ธรรมดา ฐานะทางบ้านที่ยากจน อีกทั้งมีรูปร่างหน้าตาที่ไม่สวยงาม ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถสื่อออกมาได้จากภาษาภาพในองค์ประกอบของการ์ตูนเรื่องนี้

3. ผู้รับสารส่วนใหญ่ทั้งในวัฒนธรรมอีสาน ซึ่งถือเป็นคนในวัฒนธรรมย่อยและผู้รับสารที่อยู่นอกวัฒนธรรมอีสาน ซึ่งถือเป็นคนในวัฒนธรรมหลัก ได้ถอดรหัสและตีความหมายได้

ตรงตามประเด็นที่ผู้เขียนตั้งใจจะสื่อความหมาย (Preferred Reading) ส่วนการถอดรหัสและตีความหมายที่แตกต่างไปจากประเด็นที่ผู้ส่งสารใส่รหัสมา (Oppositional Reading) มากที่สุดคือ การให้เกณฑ์การสร้างภาพเหมารวม (stereotype) ของคนใช้แรงงานเป็นตัวแทนของคนภาคอีสาน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้รับสารแต่ละบุคคลมีประสบการณ์ในการดำรงชีวิตและมีพื้นฐานทางด้านวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน